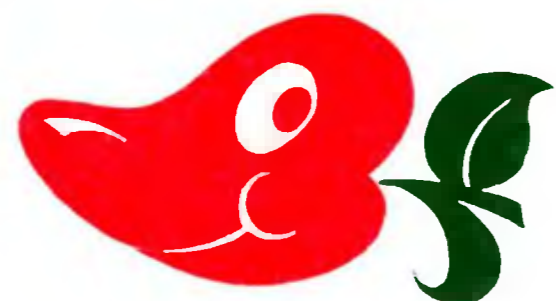

peres-ua.

peres-ua.

БИБЛИОТЕКА «ПЕРЦА» № 369

Юрій Вадимович Шанин

ТРЕТЬЯ МОЛОДОСТЬ

(на українском языке)

Ілюстрації А. Монастирського

Іздателство «Радянська Україна»

Редактор В. Чепіга

Технічний редактор Р. Герасимчук

Коректор Н. Ананьїна

Здано до набору 23.04.90. Підписано до друку 22.05.90. БФ 30232. 70×108/32.
Папір книжково-журнальний. Гарнітура літературна. Офсетний друк. 2,8 умовн.
друк. арк. 2,8 умовн. фарб. відб. 2,28 обл.-вид. арк. Тираж 86 000 прим. Зам. 02224.
Ціна 10 к.

Орденa Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна»,
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Адрес редакції: 252047, Київ-47, ул. Петра Нестерова, 4.
Орденa Леніна комбінат печатн издательства «Радянська Україна»,
252047, Київ-47, проспект Победы, 50.

Текст набрано із застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад»

Юрій ШАНІН

ІЛЮСТРАЦІЇ О. МОНАСТИРСЬКОГО

КИЇВ. ВИДАВНИЦТВО «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»

1990

Відсканував і опрацював

Олег Леськів
для спільноти:

[http://peres-ua.
livejournal.com](http://peres-ua.livejournal.com)

Дружній шарж.

Юрій Шанін

ТРЕТЯ МОЛОДІСТЬ КЛАСИКА

Оскільки у цій передмові йдеться про автора даної книжки, одразу ж поясню, чому, називаючи його класиком, я не беру це слово у лапки й, таким чином, начебто ставлю його на одну дошку з визнаними класиками.

Річ у тім, що Юрій Шанін і справді класик. Професійний. За фахом. Позаяк у вузі вивчав саме класичну філологію. А відтак його спеціальність й іменується вагомо і урочисто — філолог-класик.

Трудиться Ю. Шанін теж за фахом. Уже багато років очолює кафедру латини Київського медінституту. Як відомо, викладачі й узагалі наукова братія — народ, сказати б, неспокійний, а досить часто й конфліктний. І от у тому, що і професійна, й морально-психологічна обстановка на кафедрі, очолюваній класиком Юрієм Вадимовичем Шаніним, завжди нормальна, — неабияку роль відіграє ще одна його чудова риса, а саме — класичне почуття гумору. Перефразувавши відомий афоризм, я сказав би так: кафедра латини вціліла від склок тому, що сміялася...

Оце класичне почуття гумору плюс класичне знання філології привели двадцять років тому Ю. Шаніна в редакцію журналу «Перець», де він і пережив свою другу — творчу — молодість. А нині переживає третю — і педагогічну, і літературну: за визнанням самого Юрія Вадимовича, ще ніколи йому так по-молодому не викладалося й не писалося, як тепер, на порозі шістдесятиліття, котре чекає на нього у червні.

Про те, що Юрій Шанін і справді молодий, свідчать і тринадцять його книжок (і гумористичних, і науково-популярних), і створена ним — уперше в світі! — «Мала студентська енциклопедія», і «Крокодил у халаті» — весела сторінка у студентській багатотиражці, яку зав. кафедрою випускає уже багато років разом із своїми студентами, і те, що студенти (у тому числі студентки) щиро люблять свого дотепного, доброзичливого, талановитого наставника...

Володимир ЧЕПІГА,
заступник головного редактора журналу «Перець».

ПОСТАЧАЛЬНИК СТОРІНОК ГУМОРУ

О Ювенал, Теренцій, Геродот!
Втрюх докоряли ви мені незримо,
Як ніс я до редакцій анекдот,
«Сработанный еще рабами Рима».

ЛІКАР-СТОМАТОЛОГ

Піклуйтеся про зуби повсякчас!
Плекайте їх натхненно і щоденно,
Інакше в роті каменів у вас
Не менше буде, ніж у Демосфена.

ЛЮБИТЕЛЬ СЕНСАЦІЙ

Так, істину замовчувати щоб,
Не бачу ні найменшої причини
Й скажу: сюжети запозичував Езоп
І у Шабатина, і у Ключини!

ЗАВСІДНИК ВИТВЕРЕЗНИКІВ

Поваж-ж-жаю Пенелопу... Я тоді б
Мандрував, як Одісей! Бо справа в тому,
Що відсутній був лише п'ятнадцять діб,
А мене дружина вигнала із дому!

ЗАВБАЧЛИВІСТЬ

Серед римлян естети часто-густо
Кмітливі й передбачливі були:
Собі робили мармурові бюсти,
Щоб до... металобрухту не здали.

РЕДАКТОР ВИДАВНИЦТВА

Люблю античних авторів здавна я
Більш, ніж живих набридливих нездар:
Відносно них і сумнівів немає,
І непотрібен вже їм гонорар!

НЕСМІЛИВИЙ ОРАТОР

Марк Туллій Цицерон! Даруй мені,
Але ж розсій всі сумніви знавця:
Невже на Форумі в прадавні дні
Ти завжди промовляв без папірця?!

ПОДИВ ПОЧАТКІВЦЯ

Написавши лірики сувій
І собі, й прихильникам на подив,—
Раптом я найкращий образ свій
У Сафо й Горация знаходив!

ДЕ БІБЛІОТЕКА ЯРОСЛАВА?

(Не дуже наукова розвідка)

Повернувшись з чергового полювання, Ярослав, великий князь Київський, після трапези відпочивав у кріслі. Вирубане з могутнього Перунового дуба (що тепер його списали як непотріб), крісло було трохи жорсткуватим.

Вмощуючись на аскетичному сидінні, князь подумав з мимовільною поштивістю: «А таки тверда була стара віра! Втім, занадто вже тверда, коли орієнтуватися на крісло. І недарма перейшли ми до християнства. Та й зручніше мати справу з одним богом, ніж із кількома...»

Ковзнувши поглядом по книжкових скринях, що стояли попід стінами, не без задоволення пригадав, як нещодавно царградський купець пропонував за його бібліотеку досить солідну суму. І грошима, і рабнями.

Лише за одну Псалтирь, майстерно переписану і прикрашену монастирським митцем-каліграфом Георгієм, хитрий грек обіцяв князеві трьох моторних ефіопок і фрязьку красуню.

Проте, при підтримці великої княгині Ірини (що досить прохолодно поставилась до пропозиції купця) Ярослав таки встояв. І з обуренням відкинув сумнівну оборудку.

Ірина, між іншим, посиалася й на громадську думку: введення іноземок до князівських покоїв, мовляв, кияни можуть розцінити як вчинок непатріотичний.

Втім, коли сумний і роздратований відмовою гендляр попрохав ту ж Псалтирь так просто, почитати (і заприсягнувшись повернути з першою ж okazією), м'якосердний князь відмовити гостеві не зміг. І ось уже другий рік від грека — ані слуху, ані духу...

А сьогодні, звично гортаючи «Девгениево деяние», князь поцікавився, куди ото подівся свіжий рицарський роман, надісланий нещодавно батькам із Франції дочкою Анною.

— Так Ізяслав же, синок наш, приятелям учора почитати дав, — охоче відізвалася княгиня.

— Записувати треба, кому і які книжки позичаємо, — роздратовано буркнув Ярослав.

— Ось накажу переписувачам: нехай на Східній, приміром, стінці Софійського собору реєстр заведуть: хто і що взяв, — запропонувала Ірина.

— Негоже якомсь на стінці, непристойно! І взагалі не до душі мені ота бюрократія! — раптом розсердився князь.

— Ну, як знаєш, — стиха відповіла княгиня.

...Коли за тиждень Ярославу забажалося перечитати пригодницький твір «Повесть о премудром Агире», з'ясувалося, що книгу нещодавно взяв син Святослав та й завіз до себе у Чернігів. І ще дві книги зникли невідомо куди.

— Знову не записала?! — докоряв Ярослав.

— Так сам же не дозволив! — сумно нагадала Ірина.

А потім одразу ж п'ять фоліантів попросив заїжджий чернець. На одну ніч! І зник. Разом з книгами.

— Що ж, — зітхав князь, — хай народ освічується. Хоча, звичайно, воно й прикро: для нащадків книжки ж збираю!

...Після дружнього візиту половецького хана княгиня марно розшукувала свою «Велику книгу з в'язання». В'язання кольчуг. І не тільки. З моделями та викройками наймодніших фасонів.

— Не шукай: хан для дружини подивитись попрохав: не відмовляти ж! — сором'язливо ховаючи очі, пояснив Ярослав. — І записати при ньому незручно було...

І знову князь повернувся з полювання додому втомлений. Смачно й пишно попоївши, приліг на шкуру улюбленого вбитого ведмедя. Простяг руку й, не дивлячись, відкинув кришку книжкової скрині. Яка донедавно була майже повною. А нині стояла майже порожня.

«Ні, треба таки записувати, кому і що даємо», — із млявою безнадійністю подумав князь.

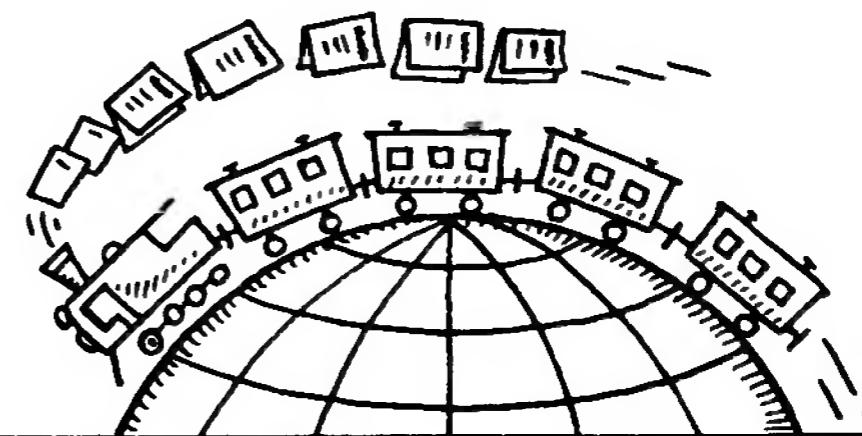
* * *

...Як відомо, сучасні вчені-археологи, історики та бібліофіли-ентузіасти вже давно розшукують славетну бібліотеку Ярослава Мудрого. Та й досі чомусь не знайшли.

ЛАКОНІЗМИ

- Класичну літературу створює не штучний, а природний добір.
- Шахіст одружився за допомогою листування. І знову програв!
- Був людиною лише у вільний від основної роботи час.
- Риба псується з голови лише тоді, коли має голову.
- Варений рак вимагав, щоб його занесли до Червоної книги.
- Футбольна команда регулярно проводила «дні відкритих воріт».
- Дилетанти інколи вважають себе енциклопедистами-початківцями.
- Навіть відкладання солей у хребці не завадить підлабузникові зайвий раз уклонитися.
- Недовкладання продуктів кухар виправдував тим, що зате у кожну страву вкладає душу.
- Для шахіста зайва фігура — ніколи не зайва.
- Холостяк страждав на комплекс комплексних обідів.
- Переоцінював висоту своєї стелі й через це набивав гулі частіше за інших.
- Громадяни! Підніmemo рівень нашого життя на рівень нашої ж літератури!

ПЕРІОДИЧНІ ПЕРЕСМІХИ

(АБСОЛЮТНО ДРУЖНІ ПАРОДІЇ)

Найзапекліші шанувальники нашої періодичної преси давно помітили: навіть серйозні газети й журнали на свята охоче здають в оренду «куточки» представникам лірично-гумористичних жанрів. А що не всі оті «кути» бувають гострими (скажемо делікатно), — то вже зовсім інше питання. Не становить, звичайно, винятку й Новий рік. Навіть навпаки!

Отже, спробуємо собі уявити таку передсвяткову добірочку:

ЗАЛІЗНЕ СЛОВО ЗАЛІЗНИЧНИКІВ

(Лірично-виробничий етюд)

31 грудня, рівно о 22.00, дідусь, розчервонілий, наче помідор, і весь обвішаний пакунками-подарунками, наче справжній Дід Мороз, зупинився, наче маневровий паровоз, біля розкладу приміських поїздів і прочитав голосно та хрипко, наче радіодиктор: «Електропоїзд № 627 іде до Фастова з усіма зупинками».

— З усіма?! — обурено здивувався дід. — А навіщо мені всі! Мені тільки Малютинку треба! А якщо на кожній будемо стояти... — І він швиденько почимчикував до першого вагона...

Але залізничники не підвели: відповідно до їхніх виробничих передноворічних зобов'язань, поїзд зупинився саме тоді і саме там, де треба! До новорічного столу пасажир встиг вчасно!

(Газета «Зелена електричка»).

ЗАКОН Є ЗАКОН!

(Наукові новини)

Напередодні Нового року ми звернулися до широко відомого у вузьких колах вченого-фізика, професора Платона Сократовича Позитронченка із запитанням:

— Чи підтверджуються закони фізики у Вашому особистому житті?

На мить спинивши свій портативний синхрофазотрон, професор відповів:

— Авжеж! Ось приклад. Оскільки й позаяк від тепла тіла розширюються, а від холоду стискаються, то взимку я ношу черевики на три номери менші, ніж улітку. Що дає істотну економію шкірсиловини. Не кажучи вже про замітники! Своє відкриття я радий опублікувати саме у вашій вельмишановній газеті.

Подякувавши вченому, ми поспішили до редакції. І прибули туди саме вчасно, щоб мати можливість підняти новорічні келихи за розквіт науки.

(Щотижневик «Зрілий науковець»).

ЯК ВРЕШТІ-РЕШТ ЗАСНУТИ

(Поради лікаря)

Коли вам не спиться, пригадайте, що саме у стані безсоння зробили свої найістотніші відкриття Евклід, Копернік, Ломоносов, Курчатов і доцент Кирпатенко. Усвідомлення того, що всі оті відкриття вже зроблені, принесе вам почуття полегшення, заспокоєння, і ви зможете врешті заснути. Але не забудьте вчасно прокинутися, аби не запізнитися до новорічного столу.

(Популярний журнал «Пілюля»).

ГОЛОС КОЛЕКТИВУ

(Культурна хроніка)

У театрі міста Щедрики через недогляд адміністрації штати настільки розширились, що тут працюють аж дванадцять суфлерів одночасно. Через що хор їхніх голосів заглушає

голоси акторів, яким вони підказують слова ролей. Так було, між іншим, і на святковому спектаклі. Але, незважаючи на це, до новорічного столу всі встигли вчасно!

(Театральний щомісячник «Контрамарка»).

КОЛЮЧЕ СЛОВО ШКОЛЯРІВ

(Середня школа перебудовується)

Після того, як у нашому 3-Ж класі стала виходити сатирична стіннівка «Їжачок», дисципліна та успішність помітно поліпшились. Вони у нас поліпшились настільки, що «Їжачку» вже просто нема тепер про що писати і нема кого малювати в карикатурному вигляді!

На чергових класних зборах ми обговорили таке неприпустиме становище і ухвалили: напустувати і набешкетувати ще хоча б на два номери! Незважаючи на заперечення класного керівника і ще двох педагогів, і навіть педради школи, ми свого слова дотримали! Через що і були позбавлені квитків на всі новорічні ялинки. Але свої молочні коктейлі ми все одно вип'ємо вчасно!

(Стіннівка «За першу парту»).

ВІД АВТОРА: Доброзичливий, спостережливий і уважний читач, звичайно, помітив, що всі опуси цієї не зовсім серйозної добірки завершуються якимось трохи одноманітно. Автор хотів проаналізувати і з'ясувати причини отакої незвичайної подібності, але не встиг. Бо, як ви, напевне, вже здогадалися,— поспішав до новорічного столу. Бо автор — він теж людина.

ЯК ДОМАГАТИСЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ПУБЛІКАЦІЙ

(Майже універсальна інструкція)

Широкі маси потенційних письменників прагнуть хоча б випадково уздріти своє ім'я на скрижальях періодики. А публікують чомусь лише окремих і декотрих. І найобразливіше те, що, відмовляючи авторові, навіть не завжди вважають за потрібне послатися на брак паперу.

Але все-таки: що ж робити авторам, які будь-що прагнуть публікацій, коли це прагнення не задовольняється протягом, припустимо, п'яти абсолютно творчих місяців? Чи навіть років!

Перш за все, спробуйте пригадати: чи дійсно ви щось написали, чи тільки збирались? Це дуже важливо з'ясувати хоча б тому, що ненаписаних творів журнали частіше за все не друкують. І газети — теж.

Та коли ви переконані, що таки написали щось і навіть надіслали до якоїсь редакції,— тоді можна вжити таких заходів:

1. Супровідний лист на ім'я головного редактора (обов'язково головного!) починайте словами: «Хоча я знав заздалегідь, що моєї статті (роману, епіграмі, фейлетону, епопеї і т. д.) Ви не надрукуєте...»

Навіть якщо публікація дійсно не відбудеться, автора втішить думка про те, що він мав рацію.

2. Сором'язливо приховуючи той факт, що ви — професор філософії (або кандидат філологічних наук, приміром), скромно підпишіться: «Токар 13-го розряду», «Іздовий радгоспу» або «Різнороб магазину № 123». Інколи це допомагає.

3. У приватній розмові з редактором сміливо кажіть: «Надрукуйте мене вже хоча б тому, що я протягом сорока п'яти років невтомно передплачую Ваш журнал!»

Але перед цим, про всяк випадок, гляньте на титульний аркуш обраного вами видання, аби не виявилось, що ви

(єдиний в усій країні!) спромоглися 45 років отримувати й читати журнал, який народився лише торік.

4. Інколи може допомогти таке відчайдушне звернення:

«Шановна редакціє! За кілька хвилин відбуваю у дуже небезпечну експедицію в джунглі екваторіальної Африки. Оскільки майже впевнений, що трагічно загину в сутичці з екзотичними хижакми при виконанні службових обов'язків, то хочу, щоб після мене хоч щось залишилось. Ну, хоча б вірші, надруковані на шпальтах вашої чудової газети...»

5. Можна зробити й такий хід конем: «Хоча моя повість «Сльоза на конвейері» ще не опублікована, проте навколо неї вже точиться бурхлива творча дискусія. Зокрема, мій друг Омелько Х. сказав: «Можу запрягтися, що тебе не надрукують!»

Гадаю, що публікацією моєї «Сльози...» ваш журнал допоможе з'ясувати, хто з нас має рацію».

* * *

Якщо ж усі вищезгадані рекомендації не допоможуть і редакції будуть невблаганними, — залишається, мабуть, останній засіб: спробувати написати що-небудь дійсно геніальне. Щоправда, це — не дуже оригінально: у світовій літературі подібне вже траплялося. Але деяким редакторам це може сподобатись. І читачам — теж!

Миколі АМОСОВУ —
хірургу-кардіологу, письменнику,
академіку, народному депутатові
Чимало людям робите добра Ви:
Поради Ваші й книги бережем.
І вже звикаєм, що сердечні справи
Вирішуєте словом і... ножем.

Сергію БУБЦІ —
рекордсменові й чемпіонові світу
у стрибках із жердиною
Зліта над планкою, бо вдача є пташина.
Хоч стрибунець, а працездатність — мурашина.
Хай і надалі

всі змагання

Бубка

Не залишає

без медалі

або кубка.

Павлу ГЛАЗОВОМУ —
лауреату премії імені Остапа Вишні
Він в гуморі — принаймні кошовий,
В його рядках і лайка є, і дотеп.
Але про що писав би Глазовий,
Як не оті народні анекдоти б?!

Олесю ГОНЧАРУ —
письменникові-лауреатові,
народному депутатові
Прапороносець, повсякчас на герць готовий,
Книжки-знамена він підносить вгору,
Довівши: починать перебудову
Цілком можливо навіть із «Собору».

Вілю ГРИМИЧУ —
філологу і перекладачу
Ти — поліглот. Нема де правди діти:
Книжок твоїх нових чекають діти.
Один працюєш, наче (диво з див!)
Перекладацький кооператив.

Михайлові ЖВАНЕЦЬКОМУ —
Ваш жартосміх лунає просто неба.
Ви — гість найбажаніший в будь-якій квартирі.
Перебудовуватися тому не треба,
Хто сам веде перебудову у сатири.

Олесю ЖОЛДАКУ —
сатирику, пародисту,
лауреату премії імені Остапа Вишні

Всіх українських пародистів голова,
Наш ветеран — людина завше бойова:
Сатириків-братів до зброї кличе.
І хоч, бува, чужим він голосом співа,
При цьому зберіга своє обличчя.

Юрію ІВАКІНУ —
письменникові-сатирикові,
літературознавцю
Літературознавство і пародію
Поєднували вміло Ви, добродію,
А Ваші «жертви» кажуть без розпуки:
Почесно постраждати для науки!

Віталію КОВАЛЮ —
лікаря, перчанину, митцю

Хоч до живопису він має хист,
Різьбярство регулярно атакує
Й відомий як письменник-гуморист,—
Цілком серйозно В. Коваль лікує.

Віталію КОРОТИЧУ —
вихованцеві Київського медінституту,
лауреату, поету, публіцисту,
головному редактору «Огонька»,
народному депутатові

Відомий за межами СРСР
Колишній онук Гіппократа.
Дарунок для нас найцінніший тепер —
На Ваш

«Огонек»
передплата.

Ліні КОСТЕНКО —
поету-лауреату

Читач у поезію Вашу закоханий вкрай:
Талант і енергія в кожному рядочку клекоче.
Костенкову б вдачу — мрійливій Марусі Чурай,
Мо' до СПУ привела б її доля дівоча.

Феліксу КРИВІНУ —
сатирику, що пише для дорослих і дітей
однаково дотепно,
авторові багатьох книжок,
в тому числі — «Кишенькової школи»

Мудрий сатирик, з яким не нудьгуєш ніколи.
У читачів — найпотужніший авторитет.
Тисячі учнів його «Кишенькової школи»
Кажуть, що то — кишеньковий університет.

Ользі ЛЕВІНІЙ —
харків'янці, інженерові-кібернетику,
триразовій чемпіонці світу
з міжнародних стокліткових шашок
Тричі

здобута в борні
світова корона

У відповідності
З третім

законом Ньютона.

Валерію ЛОБАНОВСЬКОМУ

Переможців загартовує на полі,
За наукою працює гідно, плідно і
Легше він перемагає у футболі,
Ніж долає щільний пресинг...

преси рідної.

Федору МАКІВЧУКУ —

письменникові й журналістові,
який сорок років очолював журнал «Перець»

Перемагав у сатиричній герці
Й сорок років вів перед у «Перці».

Читач дотепних спогадів чека
Про Федора Маківчука.

Сергію ПЛАЧИНДІ —
письменнику, публіцисту, літературознавцю

І в шістдесят ти жвавий, наш юначе,—
Друг мові, людям, рікам та лісам.
В гіпотезах своїх такий гарячий,
Що часто-густо обпікався й сам.

Аді РОГОВЦЕВІЙ —
народній артистці СРСР,
актрисі Київського театру російської драми
імені Лесі Українки

У актриси скрізь — прихильників доволі:
Вистачає і таланту, й інтелекту,
Граючи і негативні ролі,
Досягати позитивного ефекту.

Андрію СОДОМОРІ —
лауреатові премії імені М. Рильського,
антикознавцеві-перекладачеві,
львівському філологу-викладачу

Знавець античності, віршує він не в риму.
Як педагог і латиніст завзятий
Охоче вчить поетів Греції та Риму
По-українськи розмовляти.

Петрові ТОЛОЧКУ —
директору Інституту археології,
члену-кореспонденту АН УРСР,
автору цікавих досліджень з історії Києва

Про Поділ і Лавру все розкаже,
І звернутись хочеться мені:
Київський ти наш великий княже
В... археологічній царині!

Юхиму ЧЕПОВЕЦЬКОМУ —
дитячому письменнику, драматургу,
автору пісень до мультфільмів
та сценаристові

Казкар дотепний, автор мультикінострічок,
Веселу п'єсу нам дарує, вірш і повість.
Отак працює чотирнадцять п'ятирічок!
І — ефективніше, ніж... наша промисловість.

Миколі ШАТАЛОВУ —
донецькому вчителю-новатору

Як день народження — на кожному уроці,
Гармонізуються і тіло, і душа!
Ушинський, Сухомлинський, Песталоцці,
Макаренко... Ви — з їхнього коша!

Юрію ЩЕРБАКУ —
письменникові, доктору медичних наук,
народному депутатові,
лауреату премій імені Ю. Яновського
та О. Довженка

Народу біль — то завжди і його біль.
Письменник-лікар київської школи,
Він чесно розповів нам про Чорнобиль,
Щоб не було Чорнобилів ніколи.

ЕПІГРАМИ

ОЗНАКА ЧАСУ

Все — шкереберть! І не збагнеш одразу.
Далась емансипація взнаки:
Сьогодні йдуть дівчата в верхолази,
А квітами торгують парубки.

ВОНО

До музеїв, концертів, театрів, кіно
Від народження ще не ходило воно,—
Бо у межах його інтересів давно
Домінує
лише
доміно.

БЕЗ ВЗАЄМНОСТІ

Автоінспектор, лицар простоти,
До водіїв звертався лиш на «ти».
Вони ж — на «ви». Бо вуличний ландшафт
Не дозволяв ковтнуть на брудершафт.

ПИТАННЯ СТОЛІТТЯ

Відомо на рівні середньої школи,
Що п'яний проспиться, а дурень — ніколи.

Та є тут маленька неясність, здається:
Що ж буде, як дурень нап'ється?!

ПОПУЛЯРНІСТЬ МИМОВОЛІ

Що б не сказав бундючний цей доцент,—
Студенти законспектували все ущент!
Не пропускали ані слова, ні рядка
Для рубрики... «Страшне перо не в гусака».

ШУКАЮ ЕКСТРАСЕНСА!

Хоч значно вищий розумовий ценз,
Та в декого й довірливість тупа є.
З'ясуймо ж, врешті-решт, хто — екстрасенс,
А хто — як екстранонсенс виступає!

ПРА-ПРА-КОНСПЕКТ

Не ріс той лектор в плані інтелекту,
З роками ж зріс консерватизму вірус:
Пишався дуже тим, що для конспекту
Він брав іще... єгипетський папірус.

ФУТБОЛЬНА БОТАНІКА

Той форвард (вияв грубої сваволі)
Гравців молотить бутсом, мов снопи.
Мовляв, засвойте: на футбольнім полі
Трапляються і рози, і... шипи!

ДІАГНОЗ

Хірург, закоханий в колегу до нестями,
Коханій надіслав свої... кардіограми.
Надвечір рурку телефонну та зніма:
«Знайшла міокардит, а почуттів — нема!»

КОРОТКІ ПОРАДИ

ЛІНЬКУВАТОМУ ЧИНОВНИКОВІ

Бери приклад з Нового року: завжди приходять своєчасно й ніколи не піде з роботи достроково.

ДІЛЬНИЧНОМУ ЛІКАРЕВІ

Навіть коли у вас на сьогодні 44 виклики, радійте, що всі вони — не на дуель!

КВАРТИРОВЛАСНИКОВІ

Найкращий спосіб позбутися тарганів — змінити квартиру.

ПОЧАТКУЮЧІЙ ДРУЖИНІ

Якщо хочете, щоб чоловік вас обожнював, починайте його годувати за 3—5 хвилин до того, як він зголодніє.

ШАХІСТОВІ

Не прагніть розмінювати одного ферзя на два у різних районах.

ПЕРЕКЛАДАЧЕВІ

Перш ніж взятися за переклади з іноземних мов, про всяк випадок перевірте: чи добре знаєте рідну?

ПИСЬМЕННИКОВІ

Якщо погано знаєте життя, пишіть про щось інше.

ЛАКОНІЗМИ

● З роками намагайтеся менше говорити: аби встигнути щось зробити.

● Прикро, коли письменникові не віриш на слово...

● Жінка ця була подібна до старої фортеці: багато разів переходила з рук у руки.

● Нерозділене кохання подібне до одностороннього вуличного руху: ніхто не суне тобі назустріч.

● Сучасний естрадний ансамбль «Бузувіри».

● Ввічливий і запобігливий, наче агент Держстраху.

● Страждає на манію переслідування... інших.

● Звичайно, для всіх графоманів журналів не вистачить, але для найвидатніших...

● Якщо деяких творців регулярно лякати, їхні здібності перетворюються на захисні рефлекси.

● І лише коли він втратив обличчя, усі зрозуміли, що то була маска.

● Той, хто любить усе ставити з ніг на голову, обходиться без допомоги голови.

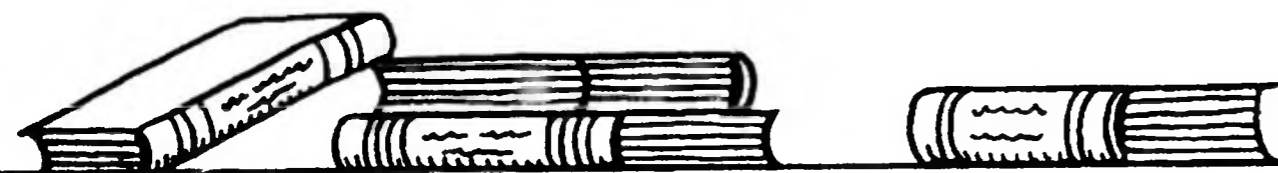
● Вважати, що тобі живеться важче за інших, принаймні нескромно.

● Був настільки англійцем, що не лише ішов, не прощаючись, але й не вітався, проходячи.

МАЛА СТУДЕНТСЬКА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

(Частина третя)*

* Початок читайте в книжках «Мала студентська енциклопедія» (Бібліотека «Перця» № 234, 1979) та «Вічний студент» (Бібліотека «Перця» № 296, 1985).

Невірно було б вважати, що активіст — це той, хто рідше за інших студентів відвідує лекції. І, відповідно, частіше пропускає. Бо коли керуватися лише отією сумнівною ознакою, то самовідданого вузівського організатора легко сплутати із пересічним прогульником-лідарем. А це було б так само образливо для першого, як і занадто почесно для другого...

Але часу для навчання у обранців громадськості й справді менше (значно менше!), ніж у простих смертних. Хто ж вони — обранці?

Активістами вважаються функціонери численних товариств, бюро і комітетів — партійних, комсомольських, профспілкових і, звичайно, добровільних. Сюди ж слід зарахувати безстрашних лицарів стінної преси і голосистих ентузіастів художньої самодіяльності. Про одного з таких — завзятого вокаліста і бандуриста — співкурсники потім іронічно наспівували:

Через ту бандуру
Аспірантом став!

Отак делікатно натякаючи: у світ науки їхній колега вступив не як Піфагор чи Ломоносов, а скоріше як Орфей, зачарувавши членів ученого синкліту милозвучною грою та співами. І перспективами майбутніх перемог на районних фестивалях самодіяльності. Не кажучи вже про республіканські.

Що ж, революції в науці той аспірант не здійснив. Але до самої пенсії запекло керував інститутськими музами й аполлонами. А у вільний від концертів та репетицій час ще й примудрився написати дисертацію. Не завдавши тим науці особливої шкоди.

Та будемо об'єктивними і хоч на мить серйозними: адже відомо чимало випадків, коли активісти закономірно ставали прекрасними педагогами та вченими, ректорами та міністрами, директорами або консулами. І при цьому залишалися

улюбленцями громади як люди цікаві й різнобічні. Бо ніщо так не сприяє гармонійному розвитку, як багатогранна діяльність вузівського активіста, покликаного встигати на численні засідання, наради, конференції, зльоти по обміну досвідом і т. д. — до безмежності, до безтями! Та при цьому ще й навчатися — оволодівати обраним фахом.

І найприємніше те, що кращі з активістів примудряються все це робити однаково добре! А про гірших і говорити не будемо — тобто про тих, хто лише імітує бурхливу громадську діяльність зі сміхотворно низьким Коефіцієнтом Корисної Дії. Хоча й серед них, між іншим, трапляються досить цікаві люди. Один з отаких писав згодом: «Проїздом через Харків закінчив медичний інститут». Та став він не лікарем, а письменником-гумористом. І це, мабуть, на краще (принаймні, для хворих).

...А справжній активіст залишається таким на все життя. І на роботі, і в години відпочинку, і в родинному колі, і в колі друзів. І навіть на самоті він ніколи не нудьгує. Ну, а коли вже засумує, то й це робить з максимальною самовіддачею — як і належить непереборному активістові!

═══════════════════════ А Н К Е Т А ════════════════════════

Це французьке слово (*enquête*) означає «розслідування» і навіть «розшук». У мирне життя з карно-процесуального лексикону перейшло якимсь непомітно. І головне — невідомо, кому за це дякувати...

В наш час анкети заповнюють: при вступі до партії, до профспілки, до комсомолу, при оформленні на роботу, до готелю, для поїздки за кордон, щоб записатися до бібліотеки і т. ін. Число запитань коливається від п'яти до \pm безкінечність. І є думка, що у нас це — ще не межа.

Щоправда, в деяких країнах (йдеться, мабуть, про дуже відсталі держави) не треба заповнювати анкету, приміром, коли ви прийшли до готелю чи до бібліотеки.

Хоча нам просто дивно, як же можна жити в готелі, не повідомивши адміністрації про дату і місце свого народження! Або користуватися бібліотекою, не вказавши своєї національності!

З іншого ж боку, поки що не відомі випадки, щоб дирекція бібліотеки привітала якогось читача з нагоди його дня народження або національного свята. Те ж саме — стосовно готельної адміністрації. В цьому питанні є, мабуть, якась таємниця...

Звичайно ж, заповнюють анкету і абітурієнти: без цього «священнодійства» їх не допустять до вступних екзаменів. Навіть при наявності золотої медалі й десятка дипломів найелітарніших олімпіад!

Коли вірити отим анкетам, більшість вступників — не лише різнобічні спортсмени, власники богатирського здоров'я, але й синтетичні актори: співаки, танцюристи, музиканти і читці-декламатори одночасно. А в громадську роботу активно поринули ще в дитячому садку!

Але в перші ж дні студентського життя з'ясовується: деякі першокурсники дещо (м'яко кажучи) завищили свій «культурно-спортивний рейтинг». І тепер сором'язливо уникають репетицій драмгуртка чи хору, кросів, тренувань, змагань і комсомольських доручень. Не всі, зрозуміло, але декотрі...

Поки що не доведено, чи зможе машина повністю замінити людину. А ось питання про те, чи може людину замінити її анкета, — уже вважається вирішеним. Для деяких адміністраторів і кадровиків, у всякому разі.

Само собою, для майбутніх істориків та біографів ваша анкета — бажана й дорогоцінна здобич. Та якщо подумати, скільки чудових книжок можна видрукувати на папері, що й досі витрачається на мільйони й мільйони анкет!.. І чи не варто повернутися до тих наївних часів, коли про людину складали думку по її справах, знаннях і здібностях, а не за анкетною?! І цілком можливо, що таке повернення до минулого несподівано стане стрибком уперед.

Серед вузівських міфів та мрій ідея вільного відвідування лекцій — одна з найпопулярніших і найпривабливіших. Втім, як і всі інші свободи. Приміром, свобода вибору улюбленого викладача.

Але ж погодьтеся: коли всі студенти віддаватимуть перевагу лише хорошим педагогам, то хто ж буде вчитися у поганих?! І оті погані можуть образитись. А найбільш вразливі і самозакохані негайно вирішать, що їх незаслужено недооцінили: слабенький фахівець (на відміну від справжнього) не припускає думки про власну недосконалість...

Тому, з найгуманніших міркувань, відвідування лекцій та практичних занять у нас зробили обов'язковим. Щоправда, в окремих вузах окремі відмінники подекуди мають індивідуальний графік. Але це явище поки що належить до виняткових і малотипових. Зате типовим є, на жаль, те, що нездари, невмілі викладачі отримують поки що таку ж зарплату, як і їхні колеги-віртуози. І в цій галузі (як і в багатьох інших) ми залишили далеко позаду всі капіталістичні країни. І навіть частину соціалістичних. Адже там погані педагоги змушені ставати хорошими чи змінювати фах. Або ж, врешті-решт, жалюгідно животіти на допомогу по безробіттю.

Оскільки ж у нас немає ані безробіття, ані відповідної допомоги, то ми не прирікаємо педагогів-невдах на голодну смерть. Звичайно, їх можна було б розташувати у спеціальних резерваціях на утриманні держави. Та є побоювання, що ці заповідники стануть занадто багатолюдними й підірвуть нашу економіку.

А так оті квазіпедагоги, наскільки здатні, імітують професійну діяльність. Й інколи навіть бувають корисними: для поїздки разом із студентами на сільгоспроботи, для створення кворуму на зборах та в інших сферах громадського життя.

З усіх вищезгаданих причин ми поки що й розглядаємо

вільне відвідування лекцій як шкідливий буржуазний пережиток. Тим більше, кажучи відверто, не кожний нинішній студент здатний відрізнити справжнього хорошего лектора від актора-популяризатора. І не завжди розуміє, які учбові дисципліни йому необхідні, які — не дуже, а які — зовсім зайві. І часом вважає зайвими всі. Або — навпаки (та це — унікальний варіант).

Проте обов'язкова присутність дає можливість деканатам складати зведення й таблиці, виводити процент відвідування і зіставляти його з рівнем 1913 року. І подекуди вимагати від старост щоденного обліку присутніх. Ну, а коли усього цього не буде?

Звичайно, зекономляться тисячі тонн паперу і чимало корисного часу. Та, з іншого боку, це може викликати катастрофічне скорочення управлінського апарату! Який все одно доведеться десь працевлаштовувати...

І ще: вільне відвідування викликало б порушення аудиторної рівноваги: в одних лекторів — густо, в інших — пусто. Що, знов-таки, — негуманно: адже в нас — рівноправ'я!

Втім, заради об'єктивності треба визнати: деякі студенти, дещо випереджаючи події, дотримуються вільного відвідування з власної ініціативи. Та, на жаль, це інколи не ті, хто має право (хоча б моральне) на таку пільгу. І саме вони нерідко стають кандидатами на відрахування з вузу...

Словом, до легалізації вільного відвідування нам треба ще трохи (ну зовсім трохи!) дорости. І не лише студентам (деяким), а й педагогам (теж, звичайно, декотрим!). Не кажучи вже про деканати й ректорати. Що ж, перспектива зростання — це завжди перспектива.

══════════ ГАНЧІРКА, ДОШКА, КРЕЙДА ══════════

У вузівському повсякденні оті три поняття так само нерозлучні, як три брати в казках народів світу, як три сестри у п'єсі Чехова і як три поросятка з відомого діснеєвського мультфільму.

Але даруйте, — ганчірка, дошка, крейда в епоху суцільної політехнізації і, пробачте, комп'ютеризації?! Та це ж — анахронізм! Середньовіччя вищої школи!

На жаль, поки що це — не казка. На жаль. І навіть не мультфільм. А сумна реальність багатьох наших вузів.

І коли ви стрінете науковця, свого в дошку, пом'ятого, наче ганчірка, і білого, мов крейда, знайте: це — вузівський викладач після чергового практичного заняття чи лекції. І все це — незважаючи на суцільну (як, принаймні, пишуть інколи в звітах) політехнізацію та комп'ютеризацію. Які сьогодні якщо не казка, то, в усякому разі, — спогади про майбутнє. Тож хай скоріше оте майбутнє стане сучасністю!

══════════ ГУРТОЖИТОК НАПЕРЕДОДНІ ══════════

Хто і коли перший здогадався розпочати зимову екзаменаційну сесію саме на початку січня, — невідомо. Але недвозначна близькість заліків та екзаменів надає новорічній ночі особливої гостроти і привабливості. Як сказав поет,

Есть упоение в бою,

И бездны мрачной на краю... і т. д.

Коли ж говорити про зустріч Нового року в студентському гуртожитку, — чудеса чекають на вас тут щохвилини. По-перше, навіть в екстремальних умовах передекзменаційної стурбованості геть усі дівчата встигають зробити модну зачіску, феноменальний салат і дуже економічний торт-експромт з ліричною назвою «Безстипендіальний». Але зачіску — в першу чергу!

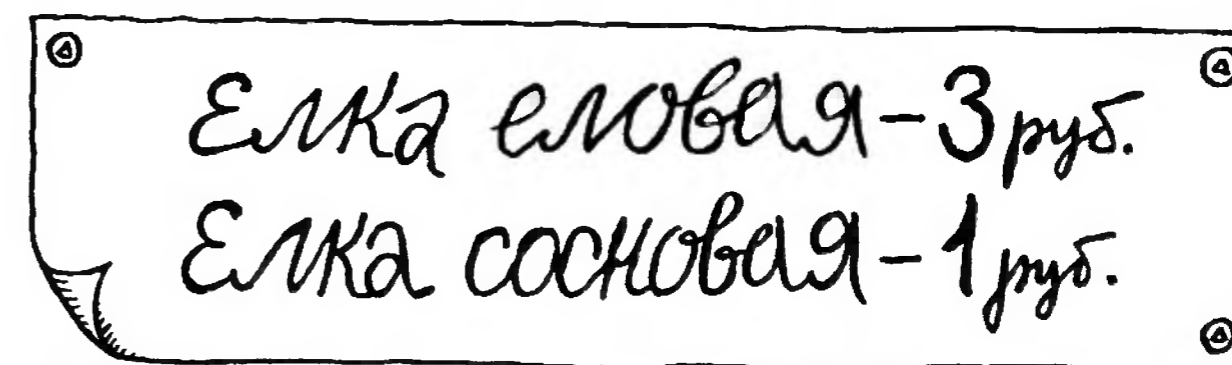
По-друге, суворий комендант гуртожитку цього вечора стає лібералом і демократом одночасно. І навіть дозволяє синочку п'ятикурсника Семена Нетудихатки безперешкодно курсувати коридорами на триколісному велосипеді. А в приміщенні їдальні — зробити «коло пошани»!

По-третє, комендант пригощає ошелешеного від щастя велосипедиста цукеркою, чим досягає подвійного ефекту. Адже малюк знаходиться в тому щасливому віці, коли яскрава обгортка приносить не меншу насолоду, ніж сама цукерка.

По-четверте, студенти співчують викладачеві (а не навпаки!). Викладачеві, який чергує по гуртожитку цієї новорічної ночі. Йому навіть великодушно пропонують тихенько йти додому, до своєї родини. Але педагог героїчно відмовляється. І не зовсім щиро вигукнувши: «Моя родина — це ви!» — обіцяє відвідати всі кімнати усіх семи поверхів (по вертикалі й горизонталі).

По-п'яте... Втім, усіх чудес не перерахувати. Бо навіть у хлопчачих кімнатах лютує незвичний порядок. Хіба що де-не-де з-під ковдри по-зрадницькому визирає поспіхом запханий туди черевик.

А посеред кімнати стоїть скромна ялинка. Придбана напередодні в зеленій огорожі з лаконічною об'явою:

До речі, ялинку можна змістовно прикрасити улюбленими підручниками та конспектами. Це надихає, мобілізує і, головне, — нагадує!

Нарешті, останнє. Науково доведено: той, хто освідчиться в коханні саме новорічної ночі, забезпечує собі і своїй обраниці довге й безхмарне життя. І навіть щастя. Або, в крайньому разі, успішно складе екзаменаційну сесію. Що, погодьтеся, теж відноситься до щасливих випадків.

ДОГАНА

Що таке догана — відомо всім. Навіть тим, хто її ще не отримував. А тим, хто вже здобув, — тим більше. Тому краще поговоримо, приміром, про стипендію. Хоча б тому, що в житті студента ці два поняття інколи взаємопов'язані: дають догану і тут таки знімають стипендію. Але і навпаки: зняли догану — стипендію повернули!

Втім, ні! Про стипендію ми вже досить докладно говорили іншого разу, у відповідній окремій статті (див. книжку «Мала студентська енциклопедія»). Тим паче, догана — поняття більш містке, так би мовити глобальне (поки що). Адже її може заробити не лише студент чи аспірант (як стипендію), але й викладач. І зав. кафедрою. І (подумати страшно!) — навіть ректор! Не кажучи вже про професорів та деканів. Хоча, зрозуміло, нікому з них ми цього не бажаємо. А бажаємо отримувати виключно подяки, премії, грамоти, медалі та стипендії! Навіть іменні! Втім, про стипендію ми вже говорили...

Тим більше, що, з погляду на перехід кількості в якість, тут ще чимало нез'ясованого. Точно відомо лише одне: навіть найбільша догана (так звана «догана із занесенням до...») — значно гірша за найскромнішу стипендію. І це знають навіть першокурсники.

У нашій вузівській повсякденності для одержання доган існує стільки причин, приводів, нагод і підстав, що перерахувати їх просто неможливо. І, таким чином, сама собою відпадає необхідність докладно говорити про те, що таке «догана». І ми цьому, відверто кажучи, дуже раді.

ЗАПІЗНЕННЯ

Як ви, звичайно, пам'ятаєте, Остап Бендер знав 400 порівняно чесних способів вилучення грошей у окремих безтурботних громадян і цілих установ. Та цифра ця видається скромною (щоб не сказати — нікчемною) в порівнянні з неосяжним розмаїттям причин, які вигадують студенти для виправдання своїх запізнь.

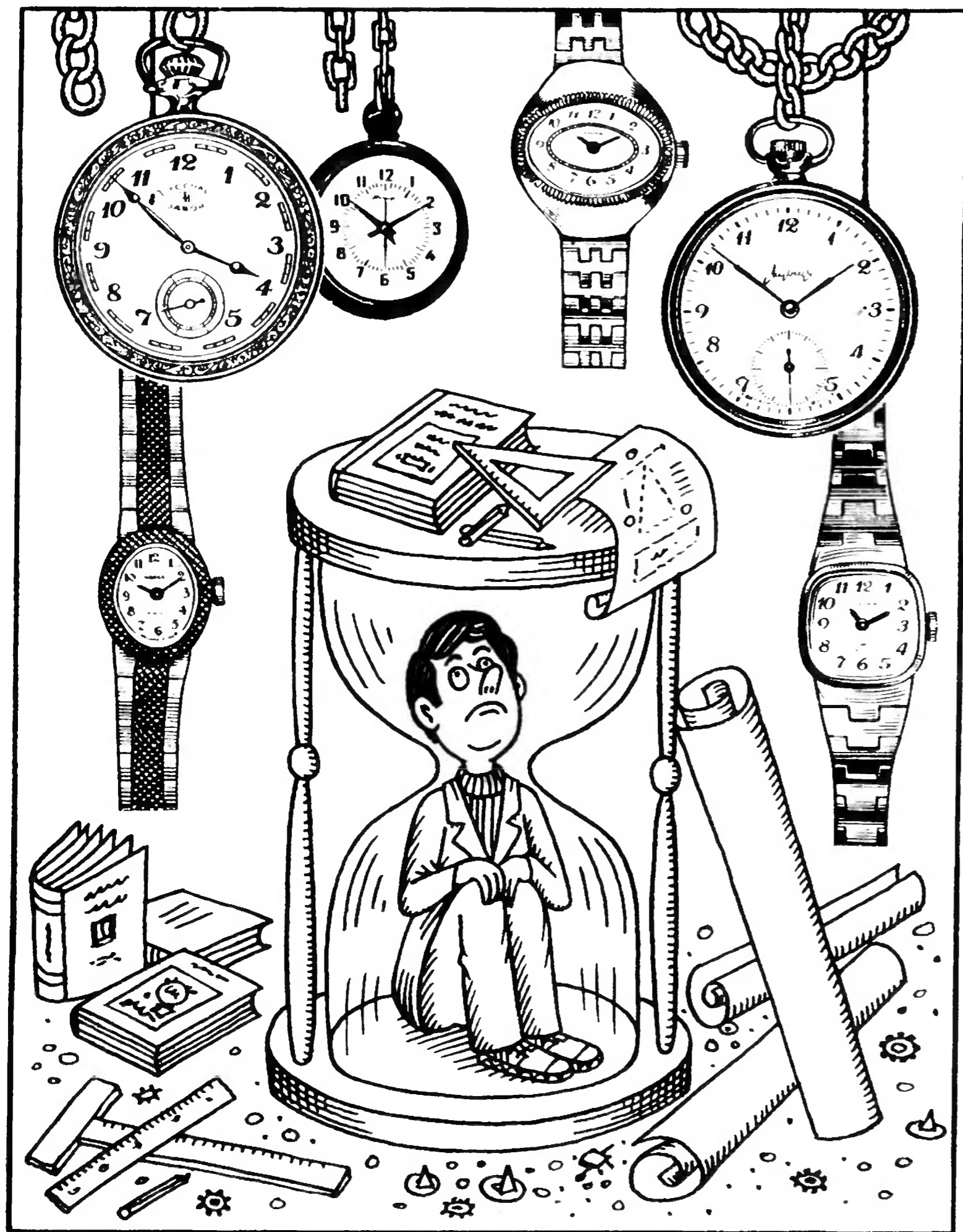
Якщо їм вірити (хоча б через одного!), — уяві вразливого педагога відкриється жахлива картина. Виявляється, у той самий час, коли починається перша пара, — раптом зупиняється весь (ну геть увесь!) міський транспорт. А між поверхами непорушно зависають сотні ліфтів! Тисячі безпорадних бабусь зі слізьми на очах благають саме ваших студентів перевести їх одразу через кілька площ, бульварів та вулиць. Або донести важелезний кошик з продуктами на далеку околицю. Обирається, звичайно, пункт, діаметрально протилежний місцю, де знаходиться рідний вуз.

А в окремих мікрорайонах виникають масові пожежі, розливаються ріки (що взялися там невідомо звідки), здіблюють ґрунт короткочасні землетруси місцевого значення. Настільки місцевого, що їх не в змозі зареєструвати жодна сейсмічна станція.

І, звичайно, в усьому місті починають катастрофічно відставати годинники всіх марок і систем.

У цьому зв'язку виникає питання: а як пояснювали свої запізнення студенти епохи Середньовіччя? Адже механічні годинники були винайдені лише у XVII столітті! А посилатися на несправність сонячних, водяних та піскових годинників було якось не прийнято...

Тоді, мабуть, вигадувалися причини більш серйозні. Наприклад: непередбачена затримка на ранковій дуелі (покінчити з суперником вдалося лише наприкінці першої пари). Або: з вини інтендантів Тридцятирічна війна затяглася на півтори години довше передбаченого терміну. Дуже популярними були і розповіді про затримку в черговому

хрестовому поході. Так само, як і посилення на позаплановий турнір за честь прекрасної дами.

Що ж стосується страшних історій про сутички (дорогою до університету) з вогненними драконами,— ця причина визнавалася поважною лише в разі загибелі того, хто запізнився...

Справедливість вимагає визнати, що інколи запізняються й викладачі. Причому, як не дивно, молоді — частіше, ніж педагоги старшого віку.

Та якщо студентські запізнення засмучують педагогів,— затримка лектора-наставника аж ніяк не псує настрою його учням. Скоріше навіть навпаки.

Більше того: вони нетерпляче висиджують належні за інструкцією п'ятнадцять хвилин, після чого (коли викладач не з'явився), радісно розбігаються у своїх невідкладних справах. І тільки найбільш свідомі (а також найбільш флегматичні) залишаються в аудиторії, щоб підготуватися до найближчого семінару і разом з'їсти заздалегідь придбаний бутерброд...

Та запізнення викладачів хвилюють, природно, працівників ректорату й деканатів. Адже виробнича дисципліна і учбовий процес — тісно взаємопов'язані поняття.

Якось відомий професор прийшов на заняття трохи пізніше, ніж належало. Біля дверей аудиторії його стрів схвилюваний декан і докірливо промовив: «Як же це ви, високошановний Олексію Сергійовичу, спізналися аж на цілих сім хвилин!» Ветеран університету жартівливо здивувався: «Даруйте, вельмишановний Петре Федоровичу, але як я можу спізнитися на власну лекцію?! Адже коли я приходжу,— тоді вона й починається!»

Віддавши належне дотепній винахідливості професора, зауважимо, що за всі п'ятдесят років педагогічних звершень того ранку він запізнився вперше...

А студентам, які часто запізняються, сьогодні, як і в середні віки, доводиться болісно викручуватися і похмуро брехати. Щоправда, це розвиває їхню фантазію. Та хіба не

краще спрямувати свої розумові здібності на щось корисніше, щось більш творче!

Ну, хоча б націлитись на винайдення якогось універсального засобу ніколи не запізнюватися. І дуже важливо не спізнитися саме з цим винаходом. Поки не пізно, поки ви ще вчитесь!

ЗБОРИ

Жодна з наших політичних свобод не здійснюється так широко і регулярно, як свобода зборів. Інколи навіть занадто. А в межах вузу — особливо.

Збори бувають: групові, курсові, факультетські, загальноінститутські (університетські), партійні, комсомольські, профспілкові, виробничі, урочисті, святкові й позачергові.

З іншого ж боку, всі збори можна класифікувати в отакий спосіб: довгі (досить часто), короткі (дуже рідко), цікаві (трапляється подекуди), нудні (значно частіше, на жаль) і — дуже нудні.

Приємно сидіти в актовому залі разом із колегами, коли тобі оголошують подяку. Ще краще — сповіщають про премію або вручають цінний подарунок.

Зовсім інше почуття викликає згадане в доповіді твоє прізвище в контексті типу: «не виправдав, хоча...», «не виконав, але...», «безвідповідально кинув напризволяще». Гнітюче впливає на особливо вразливих формулювання: «Серед відрахованих за неуспішність...»

Тому деякі студенти відвідують збори вибірково: залежно від перспективи, настрою декана і наявності хорошої компанії та вільного часу. Але, незалежно від характеру й теми конкретного збіговиська, з одностайним ентузіазмом сприймається пропозиція головуючого: «Дозвольте на цьому наші збори вважати закінченими!». Щось не пригадую, аби хтось хоч раз заперечував. І чого це воно так?!

КАФЕДРА

Коли вуз уподібнити вулику, то кафедри — щільники, з яких тут усе складається. А факультети, відповідно, — рамки з отими щільниками.

Таке «бджолине» порівняння абсолютно доцільне — як данина і структурі, і працелюбності. Й не лише! Адже на Великій Перерві кожний нормальний вуз гуде, наче справжній вулик: біганина коридорами в пошуках потрібної аудиторії, штовханина біля розкладу, нестримний потік тих, хто поспішає до їдальні, й спокійно-задоволений — з їдальні, гучне обговорення щойно вивішеного наказу про відрахування двох невстигаючих-хроніків...

Ну, а як же стосовно меду? Що ж, його дорогоцінними краплинами можна вважати дрібочки вибраних знань (все ж таки здобутих найдопитливішими студентами). І наукові відкриття, які часом не чужі декотрим педагогам у вільний від занять час.

Але ж повернемося на кафедру. Це грецьке слово (cathedra) спочатку означало «крісло». І навіть «крісло-ноші» (в якому слухняні раби несли свого аристократа-господаря)...

То чи не тому навіть і зараз деякі завідувачі сповідують саме це значення того слова? І, обійнявши посаду, одержавши ступені та звання, заспокоюються: починають дивитися на кафедру, як на почесне й спокійне місце, де за них усе зроблять колеги. Крім, хіба що, — одержання зарплати...

Втім, саме сьогодні таким завідувачим утримуватися в своєму кріслі стає все важче. А незабаром, сподіваємось, стане просто неможливо.

Після занепаду античності кафедрою звалася єпископська резиденція. І оскільки перші європейські університети виникли саме на базі монастирів (бо інших учбових баз тоді просто не було), то й слово «кафедра» наші вузи отримали, так би мовити, в спадщину.

А коли сучасному завідувачому вдається «обернути до

своєї віри» досить гідних учнів,— тоді виникає наукова школа. Школа кафедри. Школа у вищій школі.

З давнини прийшло і третє значення слова «кафедра» — стіл викладача, місце, звідки педагог звертається до слухачів. Звідси й латинський вираз: говорити *ex cathedra* — щось проголошувати публічно, для загального відома. Що особливо актуально сьогодні — в епоху гласності.

В ідеалі сучасна кафедра — це науково-педагогічний загін одностудентів, на плечі котрих лягає абсолютно все: від лекцій, практичних та лабораторних занять і аж до отримання державних премій. Включно!

А між цими пересічними й непересічними подіями — чергування в студентських гуртожитках; поїздки на сільгоспроботи (що, як відомо, проводяться лише як виняток, але в обов'язковому порядку); виступи на факультетських вечорах та наукових конференціях і т. д., і т. п.

Особовий склад кафедри — препараторів, лаборантів, асистентів, викладачів, доцентів та професорів — очолює вже згаданий завідуючий, котрий зобов'язаний досягнути не лише усю суму знань своїх підлеглих, але знати дещо й окрім цього. І обов'язково вміти: 1) терпляче висиджувати на численних засіданнях (навіть непотрібних); 2) забезпечувати безперервні заняття навіть тоді, коли 75% його співробітників хворі на грип, а решта 25% підвищують свою кваліфікацію в інших містах країни; 3) припускати думку, що інколи можеш мати рацію не лише ти, а й твої підлеглі; 4) своєчасно виховати собі гідного наступника, щоб не шукати його потім десь у чужому вузі (так звана теорія і практика «варяга»); 5) не вбачати в цьому наступникові кривого ворога (навіть коли він — твій власний син)...

Втім, усього, що повинен уміти хороший завідуючий, перерахувати неможливо! Як і всі ознаки хорошої кафедри.

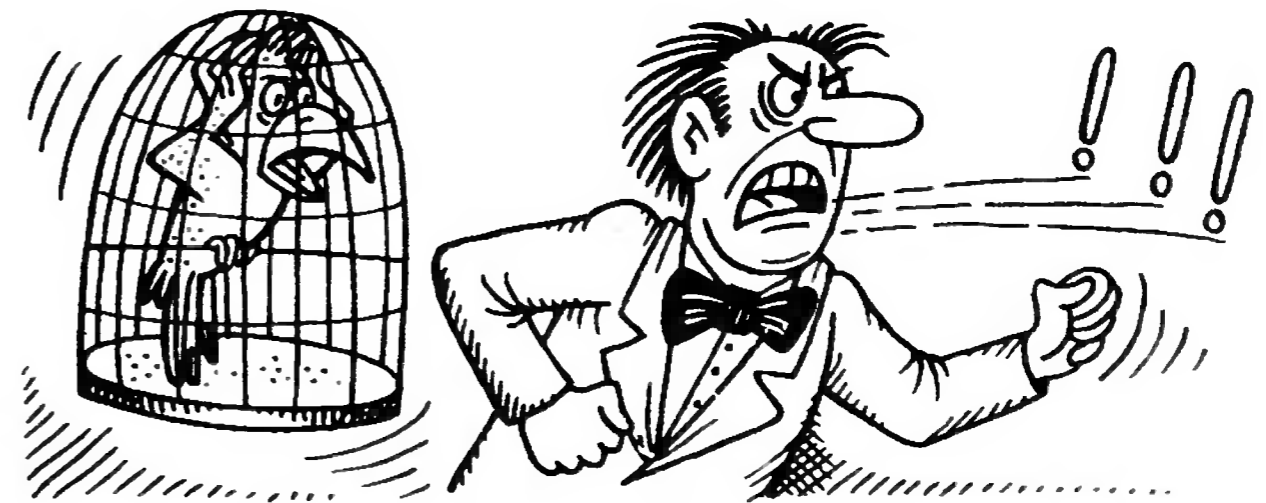
Проте справжньою і хорошою, гадаємо, можна назвати таку кафедру, на яку студенти поспішають з радісним нетерпінням і залишають її — з сумом і неохотою. А не навпаки!

Це латинське (так, знову латинське!) слово має чимало значень: обробка, догляд, виховання, освіта, розвиток, повага, пошана, вихованість... втім, усього й не перерахуєш! І все воно взаємно пов'язано, бо важко знайти поняття більш містке й багатогранне.

Дійсно, чи можна вважати культурною людину неосвічену? Та ніколи!

А чи можна бути культурним, не отримавши відповідного виховання? Сумнівно!

А чи станеш культурним, залишаючись нерозвиненим? Навіть смішно подумати!

Так, культура обов'язково передбачає освіченість. Щоб, приміром, побачивши в музеї картину Васнецова «Три богатирі», відвідувач не мучився питанням: а в якому ж військовому окрузі й коли служили уславлені витязі землі Руської? Бо з дитинства пам'ятає, героями яких билин і герців були члени отієї могутньої трійки.

Культурна людина не буде зперто твердити, що Римський-Корсаков — то відомий давньоримський композитор. І не сплутає Лобачевського з Лобановським. Бо всі ці скромні

відомості — хрестоматійні елементи культури (та ще й на шкільному рівні).

На жаль, вузівський диплом (свідоцтво про вашу освіту) не завжди ще є свідоцтвом і свідченням високої культури. Трапляються невиховані доценти і вельми культурні студенти, тактовні асистенти й лаборанти і невитримані професори. Так само, як і навпаки, звичайно.

Культурна людина, виходячи з кімнати, аудиторії, деканату, театру, кіно, метро, — обов'язково притримає за собою двері. Щоб не постраждали ті, хто йде за вами. І ніколи не грюкне дверима так, що блискавично перегріється геть уся апаратура сейсмічних станцій європейської та азіатської частин нашої неозорої країни. А начальник жеку буде змушений негайно ставити питання про позачерговий капітальний ремонт будинку...

Отже, головна ознака культурної людини — вміння поважати інших. А не тільки себе (що теж, щоправда, не зайве, але не має переростати в абсолют). Спочатку потурбуйтеся про сусіда, а вже потім — про себе. Втім, інколи раптово виявляється, що про вас уже потурбувалися. Оті ж сусіди. Бо й серед них трапляються культурні люди, делікатні, чуйні. Адже саме так виявляється і вихованість, і освіченість, і вміння поважати думку інших, і ще багато переваг, що складають поняття «культура».

Та, відверто кажучи, прагнуть до отих чеснот далеко не всі. Приміром, о другій годині ночі, коли переважна більшість наших співгромадян, відпочиваючи напередодні трудового дня (і після теж), бачить хто третій, а хто вже й п'ятий сон, — зненацька з вулиці до вікон сплячої квартири вривається гучно-безладний спів під гітару. Це повертається з вечірки додому весела компанія. Навіть занадто весела. І весь мікрорайон раптово прокидається серед ночі, вибитий з ліжок могутнім хором молодиків.

За ще не розгаданою вченими парадоксальною традицією, найчастіше в подібній ситуації виконуються чомусь дві такі

пісні: «Любимый город, можешь спать спокойно...» і «По родному городу идет ти-ши-на».

Та, зрозуміло, яке вже тут «спать спокойно» і яка вже тут «ти-ши-на»! Спромогтися б після нічного концерту-вибуху ще хоч годинку подрімати...

Кинути на бруківку обгортку від морозива чи недопалок для культурної людини так само неприродно, як і, припустимо, розмовляти сидячи з жінкою, яка стоїть, або залізти на білосніжне простирадло і влягтися там у брудних черевиках. Або, пробачте, плюнути на паркет.

Бо культура дарує нам ще й таку безсумнівну перевагу, як вміння відчувати й розуміти, чим відрізняється людина від... вибачте.

Ви можете справедливо зауважити, що отих ознак — візитних карток людини культурної — занадто вже багато. Та в дійсності ж їх — іще більше. Додамо хоча б такі, як хороший смак, порядність, допитливість. Адже поняття «культура» ще місткіше й різноманітніше, ніж розповідають і тлумачать найдокладніші словники (включаючи енциклопедичні). Отже, перспективи нашого з вами вдосконалення — безмежні! Бо у справжньої культури дійсно немає меж. Як немає меж у науці, в доброзичливості й, нарешті, — у Всесвіті.

===== ЛАБОРАНТ =====

Жодна кафедра не може нормально існувати без лаборанта. Слово «лаборант» означає «працюючий» і походить від латинського дієслова *laborare* — працювати, старатися, піклуватися, турбуватися, готувати... далі йдуть іще 18 (вісімнадцять!) не менш відповідальних функцій.

Це, звичайно, не означає, що решта співробітників кафедри не працює, не турбується, не піклується і т. д. Звичайно ж, ні!

Та коли в учбовій кімнаті не знайдеться потрібних приладів, препаратів, наочних посібників, а до лекції професора не будуть підготовлені відповідні таблиці, діаграми, діапозитиви чи фільм (не кажучи вже про ганчірку і крейду), — педагоги опиняться в досить скрутному становищі. А разом з ними — і студенти. Які, втім, поставляться до цих труднощів зі здоровим оптимізмом. І не дуже сумуватимуть.

А винний буде лаборант, до обов'язків якого входить підготувати все, без чого неможливе навчання.

Найчастіше кафедральними лаборантами стають абітурієнти після невдалої спроби вступити до інституту. І таким чином до вузу вони все ж потрапляють. Хоча й не як студенти...

Зате, попрацювавши два-три роки на кафедрі, лаборант, як правило, студентом стає! І робить це вже більш впевнено і свідомо. А потім, підіймаючись шаблицями учбово-педагогічних східців, може знову повернутися на кафедру. На рідну кафедру! Але вже в ролі аспіранта чи асистента. А з часом — і очолити кафедру! І не лише кафедру!

Адже саме з лаборантів починали свій шлях у науку багато хто з сучасних академіків і лауреатів. Бо розуміли значення слова «лаборант». І турбувалися, піклувалися, працювали. І не для себе, не про себе, не на себе, а — для кафедри, для колег, для студентів. А коли ти дбаєш не про себе, а про інших, то отим іншим хочеться подбати про тебе. Якщо, звичайно, ти — справжній лаборант. У високому розумінні цього багатющого слова.

Якщо вірити «Словнику іншомовних слів», — методикою зветься «...розділ педагогіки, що вивчає і складає правила і методи викладання якої-небудь учбової дисципліни».

Інакше кажучи, методика — це кулінарія будь-якої науки: вона покликана навіть не дуже їстівні (з точки зору студентів, звичайно) зведення-напівфабрикати перетворювати на смачні й поживні педагогічні страви.

Та, як відомо, будь-якій господарці, щоб добре зуховарити, треба, як мінімум, мати добрі продукти. Тому, перш ніж вдатися до послуг методики, не забудьте досконало вивчити науку, яку збираєтесь викладати. Бо інакше вам не допоможе і найновітніша методика. Адже з нічого не зможе нічого приготувати навіть найдосвідченіший кулінар. А тим більше, — не дуже досвідчений педагог...

З іншого ж боку, доброякісні й свіжі продукти поживні й корисні вже самі по собі. А коли їх до того ж іще й майстерно приготувати!

І, судячи з того, що слово *methodica* — грецького походження, про все вищезазначене і вищезгадане вже здогадувалися найдавніші з стародавніх греків. Або, принаймні, — найрозумніші з них.

Саме так зветься інтервал між парами (велика перерва) і півпарами (мала перерва). І студентам, і педагогам на перерві належить відпочивати. Але кожен це робить по-своєму.

Студент енергійний і досвідчений за ці 10—20 хвилин встигає з'їсти половину сніданку свого сусіда по студентській лаві, зустріти товариша з іншого факультету, зазирнути до спортзалу, пробігти повз бібліотеку, прочитати свіжий номер курсової стіннівки й навіть призначити побачення гарненькій співкурсниці.

Флегматики й новачки здебільшого встигають лише з'їсти бутерброд (власний). Але роблять це дуже добросовісно і без чиеїсь допомоги.

На перерві належить думати про що-небудь абсолютно неакадемічне. Коли це вдається, то деякі студенти й окремі пастирі настільки розслабляються, що інколи забувають своєчасно повернутися до аудиторії. Вважаючи, мабуть, що перерва — «понятие растяжимое». Але тут важливо знати міру. Щоб тривалість перерви не перевищила тривалості лекції або практичного заняття. Інакше храм науки перетвориться на храм відпочинку.

Як відомо, підручники пишуться для того, щоб по них навчатися. Цього не знають хіба що новонароджені та... автори поганих підручників.

Перші підручники часів античності та середньовіччя нерідко створювалися не прозою, а — віршами. Так легше і краще засвоювалися правила, закони і всілякі інші відомості. Тим більше, що багато хто був змушений все це сприймати на слух: серед античних школярів траплялися й зовсім неписьменні. Принаймні, попервах.

Отже, уявіть собі: підручник геометрії в гексаметрах! Поема з хірургії! Агрономічний епос! Сонети, присвячені властивостям лікарських рослин! Дидактичні елегії з питань шлюбу та сім'ї!

І все це були переважно добротні, хороші посібники. А найпопулярнішим із таких підручників ось уже два тисячоліття залишається філософсько-природнича поема римського поета Тита Лукреція Кара «De rerum natura» («Про природу речей»).

Ця універсальна поетична енциклопедія містить найрізноманітніші відомості з історії та міфології, астрономії й фізики, географії й етнографії і навіть з анатомії та фізіології людини. Ось, приміром, як пояснює поет характер і походження наших сновидінь:

Чим ми пильніше буваємо зайняті кожної днини,
Тобто яке нас до себе найбільше прив'язує діло,
Що виняткової кожного з нас вимагає уваги,
Те й уві сні переважно в нас крутиться перед очима:
Так, уві сні веде справи правник, порядкує закони,
Вождь поривається в бій, за уявною битвою стежить,
А мореплавці — така вже їх доля — з вітрами воюють...

Як бачимо, все це описано так талановито і професійно (не лише з поетичної, а й з наукової точки зору), що один із

* Переклад Андрія Содомори.

наших сучасників, даруючи цю книгу іншому з наших сучасників, зробив на ній такий напис:

Талановито розповів Лукрецій
Про таємниці внутрішніх секретів.

Тож звернемося, нарешті, до сучасності. Сьогодні хорошим вважається підручник, який: а) містить класичний курс даної дисципліни і ще б) дещо новеньке, відомості про останні відкриття плюс в) лаконічний довідковий матеріал.

Так, приміром, коли ви готуєте 33-тє видання свого підручника географії і за цей час уже точно з'ясувалося, що наша Земля має не плоску, а кульоподібну форму,— не завадить внести до тексту верстки оте маленьке уточнення.

Звичайно, підручник — не детективний роман. Та зовсім не зайве, коли він написаний цікаво, жваво й навіть захоплююче. До того ж — хорошою мовою! І не містить парадоксальних фраз типу: «Комсомол Донбасу було нагороджено орденом Леніна за будівництво соціалізму, а комсомол Москви — за будівництво метрополітену» (цитата, на жаль,— з реального шкільного підручника — Ю. Ш.).

Щоб навчатися ефективно, слід не просто вряди-годи відкривати підручник, а вивчати його послідовно, систематично і з ентузіазмом. Тому й «підручник», що має завжди бути під руками у студента.

Не рекомендується при цьому домальовувати на портретах видатних вчених окуляри, бороду, вуса, щось дописувати або видирати сторінки. Навіть коли ви категорично не згодні з окремими положеннями чи загальною позицією автора.

Тим більше, що підручник може бути бібліотечним. І він ще має послужити кільком поколінням студентів...

Між іншим, культурна людина не перестає учитися все життя. Що надає вам приємну можливість завжди відчувати себе студентом — тобто молодою людиною! Молодою людиною з підручником!

ПРЕЗИДІЯ

Що таке президія на зборах, засіданнях, конференціях та симпозіумах — загальновідомо. Та не всі, одначе, здогадуються, що латиною це слово означає «захист», «допомога» і навіть — «бойова охорона». І той первинний зміст (хай не обов'язково бойовничий, але ж бойовий) забувати не варто навіть сьогодні. А вірніше — особливо сьогодні!

Справжня президія (в особі голови) зобов'язана, перш за все, захищати присутніх від демагогів, водоліїв і, м'яко кажучи, некомпетентних ораторів. Вчасно їм нагадуючи про необхідність дотримуватися регламенту і суті справи. А в особливо небезпечних випадках позбавляти їх слова. Заради діла.

І, з іншого боку, захищати сміливого промовця від недосить підготовленої, консервативної чи байдужої аудиторії, надаючи йому можливість висловитись. Так, треба вміти своєчасно кинути в зал: «не шарудіть конспектами, Семиголовченко!». Або: «Варенченко! Теленченко! Розмовляйте тихіше, бо через вас промовця не чути!». А потім, розгорнувши якийсь папірець, проникливо повідомити: «На записки без підпису не відповідаємо».

А інакше президія просто не виправдає своєї назви й призначення. І тоді всі, хто сидить у залі, отримають право взяти владу на зборах в свої руки. І діяти, як-то кажуть, у межах необхідного самозахисту.

Проте справжня президія ніколи собі не дозволить перекладати свої функції на тих, хто довірив їй долю конкретних питань і всього засідання. Навіть і в тому випадку, коли голова не знає точного філологічного значення слова «президія».

Між іншим, ще донедавна, якихось дві-три тисячі років тому, в Стародавньому Римі ректором називався зовсім не керівник вищого навчального закладу, а — стерновий корабля, мужній керманіч. А ще через тисячу років так стали поштиво іменувати головного вчителя, що очолював багатокласну школу. Багатокласну, але ще не вищу.

І лише у XII столітті, з появою перших університетів латинське слово **rector** (управитель, керівник) набуло сучасного змісту, який студентам розтлумачувати не треба. А педагогам — тим паче!

Справжній ректор — це досвідчений і багатостраждальний керманіч, який пильно веде свій інститутський (університетський, академічний і т. д.) корабель нелегкими маршрутами вищої освіти. Веде, намагаючись обминати мілини та рифи, яких, на жаль, трапляється чимало на шляху кожного вузівського судна...

А оскільки судно це рухається безперервно (лише трохи притишуючи хід під час канікул), ректор не відходить від керма ані вдень, ні вночі. Але ж це неможливо! — вигукнете ви. Так, було б неможливо. Якби ректорові не допомагали самовіддані проректори і декани, випробувані педагоги, громадськість і, звичайно ж, — численні й невгамовні матроси-студенти. Бо який же корабель без матросів?!

Вузівське судно пливе навіть за несприятливих метеорологічних умов. Пливе, мужньо переборюючи як місцеві бурі, так і шторми у відкритому океані. Бо хороший ректор — це не просто стерновий, а керманіч і капітан одночасно!

Вузівські ветерани і патріархи ще пам'ятають ті майже міфічні часи, коли студенти за все відповідали самі. У тому числі — й за самих себе.

Відомі навіть випадки (щоправда, не масові), коли студент очолював не лише, припустимо, інститутський профком, а навіть партком.

Втім, і студентське покоління, що повернулося з фронтів Великої Вітчизняної, теж не потребувало опіки й догляду. І якщо тоді професори і доценти увечері приходили до гуртожитку, то лише як бажані й заздальгідь запрошені гості. А не як призначені ректоратом чи партбюро наглядачі та охоронці моралі й неухильного дотримання жорсткого загальногуртожитського режиму.

Ах, ті примусові чергування! З обов'язковими контрольними відвідинами кімнат (незалежно від планів і настрою їхніх мешканців)!

Якось, на запитання делікатного й зніяковілого від своїх церберських функцій педагога: «Як ви ставитесь до наших вечірніх відвідувань?» — розумна й дотепна студентка відповіла також запитанням: «А як би ви поставилися до гостей, які майже щодня приходять до вас без запрошення?»

І цілком природно, що в примусових обіймах адміністративно-викладацької пильності страждали не тільки студентська гідність і самолюбство, але й поступово атрофувалась ініціатива. І студрада все частіше чекала «вказівок згори» і все рідше вирішувала щось самотійно...

А черговий викладач старанно записував до «Журналу відвідування»: «У туалеті на 4-му поверсі зіпсовано бачок. А в кімнаті № 44 після 23-ї години знаходилися гості невідомого походження. На стінах кімнати № 88 розвішані картини з іноземних журналів, які не сприяють високій трудовій дисципліні. У відповідь на мої зауваження студенти майже не говорили грубощів. Доцент Щучий С. С.».

...А на курсах до кожної академгрупи прикріплювали

педагога-куратора, котрий відповідав і за успішність, і за відвідування, і за високу мораль, і за все, що тільки можливо собі уявити. Аж до!

Ох, ці щоденники кураторів! Ах, ці плани роботи! Ух, ці щосеместрові звіти! Хоча всім зрозуміло, що справжній педагог виховує хороших людей і фахівців у будь-якій академгрупі, на будь-якій лекції, незалежно від того, куратор він тут чи ні! І (головне!) незалежно від заздалегідь складених планів. І невже ж у «неприкріпленій» групі можна викладати гірше, ніж у «прикріпленій»?!

На щастя, це вже збагнули. І в переважній більшості вузів примусове кураторство і чергування вже скасовано. І відроджується студентське самоврядування. І не лише самоврядування.

Приміром, окремі (найкращі, звичайно) студенти наважуються інколи прочитати лекцію чи провести практичне заняття (в присутності гранично схвильованого і доброзичливого педагога), суворо опитують своїх товаришів і навіть виставляють їм оцінки.

Самі вирішують, кого з викладачів запросити на політгодину, і навіть самі готують курсовий вечір відпочинку. Хоча подекуди ще трапляється (інерція старого стилю), що студент-культорг підходить до педагога і жваво цікавиться:

а що вже зроблено для підготовки огляду студентської самодіяльності? І навіть висловлює незадоволення, якщо викладач ще не все організував. А заразом поцікавиться, коли саме він має відбутися — отой огляд студентської самодіяльності...

А деякі недоростки, довідавшись про скасування кураторства, уперто не бажають вилізати з-під крильця самовідданих вихователів. Приблизно так, як після реформи 1861 року деякі дворові-кріпаки плакали за «добрим поміщиком» і відчували себе безпорадними й осиротілими...

Звичайно, була серед поміщиків якась кількість і добрих, і справедливих, і освічених, і навіть прогресивних. Але ж такими вони залишилися й після скасування кріпацтва. І стосунки з селянами ставали у них не гіршими, ніж раніше.

...Отже, кожен має робити свою справу: і викладач, і студент. І не намагатися підмінювати один одного, несучи подвійний тягар обов'язків.

А коли ви ще не зовсім чітко уявляєте собі, що таке студентське самоврядування, — не журіться: усе пізнається у практиці. І, крім того, — природа не терпить одноманітності. А природа вузу — особливо!

С И М П О З І У М

Майже кожен студент може поволі привчити себе до думки, що він — потенційний науковець. І навіть лауреат!

Це, звичайно, відбудеться не одразу: всьому, як-то кажуть, свій час. Та коли отой час прийде, цілком можливо, що вчорашній студент збереться з думками і напише свою першу наукову доповідь. Потім — другу. І третю. Й зрештою сам не помітить, як почне регулярно виступати на всіляких конференціях, конгресах, з'їздах та симпозіумах...

Чим саме оті поняття відрізняються одне від одного, точно не знає ніхто. Але достеменно відомо, що давньогрецьке слово

«симпозіум» означає... бенкет (!). Втім, не просто бенкет.

Адже гармонійні елліни навіть під час веселого бенкетування примудрялися вести філософські бесіди. І навіть диспути. І між першою та другою стравами встигали поговорити і про сенс життя, і про чергові олімпійські ігри, і про правильне харчування, і про неправильне виховання, і ще багато про що. Бо коли за бенкетними столами сиділи (або, за тодішнім звичаєм, лежали), приміром, Сократ, Платон чи Арістотель,— вони завжди знаходили про що поговорити. І завдяки цьому їхні співтрапезники часто забували про їжу тілесну заради духовної.

Сучасні симпозіуми теж подекуди завершуються підсумковим бенкетом. Де наукові доповіді непомітно переходять у не менш наукові тости. Інколи навіть проводяться «плавучі симпозіуми» на теплоходах. А на воді, між іншим, досить легко втратити рівновагу. Особливо, коли втрачено почуття міри і гастрономічне застілля стає головним, а наукове — додатком до нього. Такий крен небезпечний не так для корабля, як для дипломованих пасажирів.

Тому, проводячи черговий симпозіум, намагайтеся не втрачати ґрунту під ногами (в усіх розуміннях). І частіше пригадуйте мудрих еллінів, які не перетворювали бенкет розуму й думки на звичайнісіньку гулянку. Бо пам'ятали: буквальний переклад слова — не завжди найкращий переклад.

На відміну від комсорга, фізорга, профорга та інших «оргів», староста академгрупи чи курсу не обирається товаришами, а призначається вольовим рішенням деканату.

Коли йдеться про першокурсників, то, можливо, це й вірно: новачки ще не встигли перезнайтись. Втім, не знають їх і в деканаті. Тому кандидатура добирається найпростішим і найзвичнішим способом: за анкетними даними.

Староста, як правило,— людина зі стажем. І з життєвим досвідом. Часто він — старший за інших. І цим також виправдовується звання «староста».

Можливо, саме вищезгадана «недемократичність» його призначення стала приводом для фольклорного студентського визначення: «Староста — один з кутів групового трикутника. Часто буває тупим».

Одразу ж проголосимо свою незгоду з цим, щоправда, не позбавленим дотепності виразом. В якому, очевидно, виявилась загальновідома йоржистість молоді стосовно старших.

Ні, старости (як і комсорги, парторги, профорги й т. д.) бувають різні. Але життя у всіх старост — однаково нелегке. З одного боку, вони зобов'язані суворо й безкомпромісно боротися за стопроцентне відвідування, фіксуючи всіх відсутніх. З іншого ж боку, і старості ніщо людське не чуже: інколи не поставити у відомість «нб»...

Та якщо прискіпливий лектор зробить перевірку, то гнів педагога і декана вразить не так відсутніх, як ліберального старосту.

Ідеальний варіант: вся група живе й працює злагоджено, і старості не доводиться хитрувати, мотаючись між «верхами» та «низами».

Так, хороший староста — це як керівник бригади «на підряді», де всі трудяться однаково добросовісно, не підводячи ні себе, ні педагогів, ні, знов-таки, старосту. Що,

звичайно, дуже непросто і нелегко. Але, як підтверджує практика, цілком можливо. Рекомендуємо спробувати!

УНІВЕРСИТЕТ

Ті легковажні люди, які лише на підставі звукової подібності вбачають спорідненість між словами «університет» і, припустимо, «універмаг», несподівано... мають рацію. Хоча б тому, що і в університеті, і в універмазі можна придбати: в одному — знання, в іншому — товари. Ну, а що актуальніше, залежить, як-то кажуть, від потреб і запитів наших...

Отже, латинське *universitas* (спільність, сукупність) тут означає — різноманітність, багатогранність в єдиному: адже в університеті навчаються майбутні філологи і математики, геологи і хіміки, журналісти і юристи, фізики та філософи, історики та біологи, географи і... Коротше кажучи, як на класичному водопої, де одночасно можна зустріти лева, газель, слона, леопарда, зебру і т. д. Порівняння з водопоєм тим доречніше, що студенти університету (як, втім, і всі інші студенти) постійно п'ють із джерела — джерела знань.

Теоретично в університеті можна навчитися всьому. Але практично це вдається далеко не кожному (о, цей вічний розрив між теорією і практикою!). Бо неможливо навчатися

на всіх факультетах одночасно. Хоча авторів цього скромного дослідження відомі допитливі ентузіасти — власники двох і навіть трьох вузівських дипломів. І (що дуже важливо) — не просто дипломів, а й відповідних знань! Погодьтеся, що в наших умовах це — подвиг, гідний Геракла!

Перші університети в Європі виникли на грані XII і XIII століть: Франція, Італія, Німеччина, Англія... А нашими первістками були Московський, Петербурзький, Харківський, Київський та інші університети, сім'я яких безперервно зростає.

Alma mater (мати-годувальниця) — так любовно і поштиво випускники університетів здавна називають свій вищий учбовий заклад. І хоча вік вищеназваних вузів — більш ніж солідний, студентство нашого століття помітно помолодшало. Та це омолодження, на щастя, не загрожує перейти у дитинство. Якщо, звичайно, не рахувати певної дози інфантілізму, властивого деяким нашим студентам.

Але всі справжні студенти з воістину дитячим апетитом всмоктують, вбирають молоко знань, молоко науки. Для чого, висловлюючись фігурально, регулярно припадають до грудей своєї щедрої, доброї і мудрої *alma mater*.

ХАРАКТЕРИСТИКА

На відміну від фото, виготовленого в «п'ятихвилині», характеристика здебільшого має значно кращий вигляд, ніж оригінал. Нагадуючи цим найгірші твори соцреалізму.

Фундамент такої характеристики будується із стандартних цеглин типу «користується повагою в...», «працює над підвищенням свого...», «морально...», «політично...» і т. д.

Чомусь вважається, що без отих лапідарних виразів характеристика не дійсна. І навіть непристойна.

Особливо енергійно ведеться таке «крупноблочне будів-

ництво» напередодні чергового випуску: тут уже груповий (курсний, факультетський і т. п.) «трикутник» працює на повну потужність. Аврал!

Не останню роль тут грає і метод самообслуговування: написати характеристику самому собі (так звана «автохарактеристика») іноді навіть приємно. При цьому інколи довідуєшся про себе й чимало нового (переважно позитивного). Надихає і свідомість того, що звільняєш своїх керівників від небажаних перевантажень.

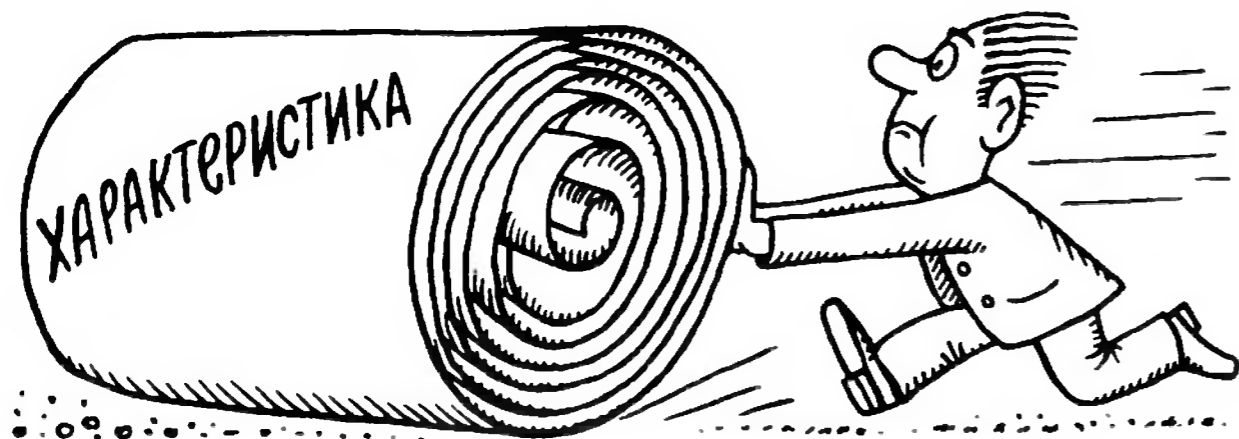
Якщо ж ідеться про співробітників вузу, то найбільш янгольські характеристики створюються у трьох випадках:

1. звільнення за «власним бажанням»;
2. перспектива конкурсу чи атестації;
3. поїздка за кордон.

Такі високі зразки інколи хочеться вставити у позолочену рамку і повісити над власним ліжком. Для напучування онуків. І навіть правнуків!

До іншої крайності приводить вказівка згори: обов'язково зазначити недоліки! І тоді народжуються такі нестандартні формулювання: «інколи несвоечасно замислюється», «не завжди вдягається за модою», «театральні прем'єри відвідує нерегулярно» і т. ін.

Звичайно, трапляється, що пишуться і об'єктивні, доброзичливі, реалістичні й навіть високохудожні характеристики. Де все — на своїх місцях. Але гідні об'єкти таких характеристик (а тим більш, вони самі) — безумовно ж, не предмет для сатирично-гумористичного дослідження.

ФІНАЛЬНІ ЛАКОНІЗМИ

- Деякі автори видаються значно краще, ніж пишуть.
- Чи можна заговорювати зуби тим, у кого їх вже нема?
- Здебільшого чорні справи шиються білими нитками.
- Призначену на завтра магнітну бурю на прохання трудящих перенесено на понеділок.
- Веселий курортник допився до шортиків.
- Кухар примудрявся гріти руки навіть на холодних стравах.
- Між театрами точилась касова боротьба.
- І одноклітинне може претендувати на трикімнатну.
- Незважаючи на емансипацію, наші дружини все ще розумніші за нас.
- Не думайте про гроші більше, ніж вони того варті.
- Якби за успіхи нас заохочували так само оперативно, як карають за помилки!
- Ніщо так не омолоджує, як старі джинси.

ТРЕТЯ МОЛОДІСТЬ

Щира порада автора усім знайомим і незнайомим

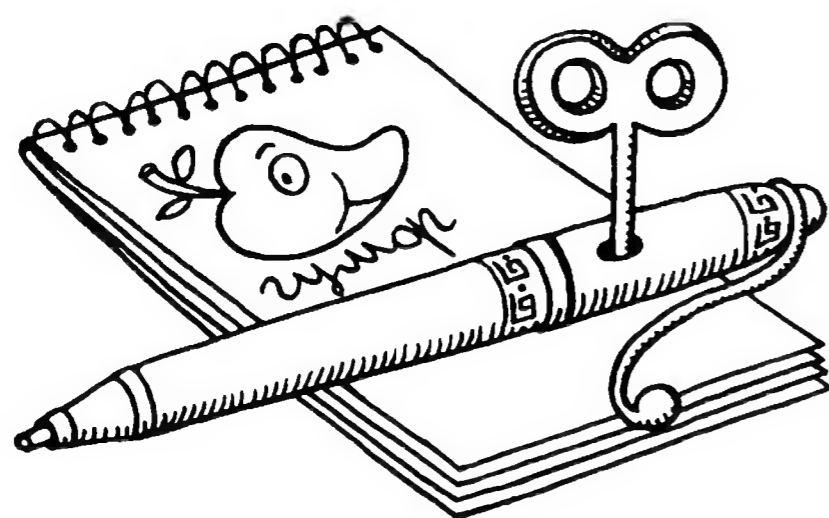
У тебе, мій друже, усе ще в майбутньому наче:
Здається, учора лише народився на світ.
Гуляв, мандрував, розважався...

Та якось побачиш,
Що попереду залишився
тільки... живіт.

Зненацька душа гармонії захотіла.
Проте стережіться, шановні товариші,
Щоб не припала ота «третья молодість» тіла
На «раннє дитинство» розуму і душі.

Автор тактовно звертає читацьку увагу
На перспективність прискорення всеньке життя.
Та, навіть
поволі втрачаючи силу й наснагу,
Все ж не втрачайте
гумору почуття!

Ваш Юрій ШАНІН.

З М І С Т

Третя молодість класика	4	Юхиму Чеповецькому	23
ДАВНИНА І СУЧАСНІСТЬ		Миколі Шаталову	23
Постачальник сторінок гумору	6	Юрію Щербакі	23
Лікар-стоматолог	6	ЕПІГРАМИ	
Любитель сенсацій	6	Ознака часу	24
Завсідник витверезників	6	Воно	24
Завбачливість	7	Без взаємності	24
Редактор видавництва	7	Питання століття	24
Несміливий оратор	7	Популярність мимоволі	25
Подив початківця	7	Шукаю екстрасенса!	25
Де бібліотека Ярослава?	8	Пра-пра-конспект	25
Лаконізми	10	Футбольна ботаніка	25
ПЕРІОДИЧНІ ПЕРЕСМІХИ		Діагноз	25
Залізне слово залізничників	12	Короткі поради	26
Закон є закон!	12	Лаконізми	27
Як врешті-решт заснути	13	МАЛА СТУДЕНТСЬКА	
Голос колективу	13	ЕНЦИКЛОПЕДІЯ	
Колоче слово школярів	14	Активіст	29
Як домагатися літературних публікацій	15	Анкета	30
МАДРИГАЛИ ЗЕМЛЯКАМ		Вільне відвідування	32
Миколі Амосову	18	Ганчірка, дошка, крейда	34
Сергію Бубці	18	Гуртожиток напередодні	34
Павлу Глазовому	18	Догана	36
Олесю Гончару	18	Запізнення	37
Вілю Гримичу	19	Збори	40
Михайлові Жванецькому	19	Кафедра	41
Олесю Жолдаку	19	Культура	43
Юрію Івакіну	19	Лаборант	45
Віталію Ковалю	20	Методика	47
Віталію Коротичу	20	Перерва	48
Ліні Костенко	20	Підручник	49
Феліксу Кривину	20	Президія	51
Ользі Левиній	21	Ректор	52
Валерію Лобановському	21	Самоурядування	53
Федору Маківчуку	21	Симпозиум	55
Сергію Плачинді	21	Староста	57
Аді Роговцевій	22	Університет	58
Андрію Содоморі	22	Характеристика	59
Петрові Толочку	22	Фінальні лаконізми	61
		Третя молодість	62